

Foreningen Svend Gønge

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Møllergaarden 3,
4750 Lundby
Tlf.: 6130 1004

goenge@lundbyweb.dk

www.syvsogne.dk

Bestyrelse:

Formand:
Peter Sten Hansen

Næstformand:
Villy Lorich

Kasserer:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Bestyrelsesmedlem:
Gunnar Stobbe

Redaktion på SN:
Jens Beck,
[svendgoengepoulsen@
gmail.com](mailto:svendgoengepoulsen@gmail.com)

Gønger til Kulsvier Festival i Eskilstrup

Lørdag den 9. juni drog en lille flok gønger til Kulsvier Festival i Eskilstrup. Vejrmedlingen lød på regn i spredt fægtning – men heldet var med både festival og deltagere. Selvom det ind i mellem var koldt, kom regnen først om aftenen. Og det skete også, at solen skinnede så meget, at det blev helt sommerligt.

Jens Hallqvist var inviteret til at holde åbningstalen, og han mødte op som kongens ceremonimester og leverede en spændende tale, hvor han både kom rundt om kulsviernes historie i Danmark og Grib skov, myterne om kulsvierne og nutidens kulsviere i Kulsvierlauget i Eskilstrup.

Kulsvierlauget har ca. 25 aktive medlemmer, som var meget synlige og arbejdsomme på festpladsen. De arbejdede med den store kulmile – og en mindre tjæremile – og det var en rigtig god oplevelse at se den store kulmile i funktion. Kulsvierne havde bygget milen i forvejen, og der stod en fin røgsøjle op i luften gennem en høj skorsten. Af og til, når vinden blev lidt mere heftig, slog røgen ned over pladsen og festivalgæsterne.

Festivalen blev afholdt på en meget dejlig plet, hvor kulsvierne har en flot bjælkehytte og et par shelters. Desuden var der en del telte med boder, hvor der blev solgt forskellige slags husflid - meget af det var kopier af gamle smykker, håndfarvet og plantefarvet garn, håndsmedede lysestager og pileflet. Og så var der mulighed for at købe flæskepandekager med tyttebærsyltetøj, ristede pølser og fadøl samt kaffe og kage.

Gøgeboden på Festivalpladsen.

JB foto.

Dagen igennem lød der herlig musik et par forskellige grupper, som spillede folkemusik fra forskellige tidsaldre.

De fremmødte gønger fik en dejlig dag – der blev delt foldere om Gøngemarkedet ud og 4750 avisen blev nærmest revet væk. En lille flok gønger blev til den bitre ende og deltog i fællesspisningen, hvor menuen bestod af marineret, grillstegt nakkesteg med

Ambassadører:

Godsejer,
Kammerherre og
Hofjægermester,
Bernt Johan Collet,
Lundbygård.

Hofjægermester og
Godsejer,
Peter Zobel,
Bækkeskov.

Godsejer,
**Peter Oxholm
Tillisch**,
Rosenfeldt.

Godsejer,
**Gerner Wolff-
Sneedorff**,
Engelholm.

Godsejer,
**Peter Henrik
Tesdorpf**
Gjorslev Gods.

Regionsmedlem,
Peter Madsen
Rone Klint, Præstø.

Borgmester,
Marie Stærke,
Køge kommune.

Borgmester,
Henrik Holmer,
Vordingborg
Kommune.

Borgmester,
Carsten Rasmussen,
Næstved Kommune.

Tidl. borgmester,
Henning Jensen,
Næstved Kommune.

Borgmester,
Poul Arne Nielsen,
Stevns Kommune.

Borgmester,
Knud Erik Hansen,
Faxe Kommune.

Tidl. borgmester,
René Tuekær,
Faxe Kommune.

kold kartoffelsalat og salatbar samt øl og vin.

Jytte Høj Hammer

Åbning af Eskilstrup Kulsviermarked 2012 Ceremonimester Jens Hallqvist

I 2011 havde I besøg af min chef – Kong Chr. IV – i år må I tage til takke med hans ceremonimester, der af og til også optræder som borgmester Hans Nansen fra København.

Når vi i dag kan være med her i Eskilstrup, så er det jo i virkeligheden et 5000 år gammelt håndværk der fejres.

Egentlig trækulssvidning som erhverv ophørte efter alt at dømmes i 1930'erne – og det kul der i dag svides er mere på hobby og fritidsbasis – selvom kulsvierne i Nordsjælland igen er blevet kongelige hofleverandører ved at levere trækul til Fredensborg slot.

Kulsvierne og deres arbejde i skovene er et spændende stykke Danmarkshistorie – og talrige er de røverhistorier og myter, der er opstået om kulsvierne. Disse mørke mænd, der kunne træffes i de store skove – om de var sorte eller mørke fordi de stammede fra Ardennerne – eller om det var sod og kulstøv der havde farvet dem vides ikke med sikkerhed – men det er en god historie.

De hørte absolut ikke til blandt rigets fornemste arbejdere – det var nærmest udskuddet, der endte i skovene eller det var småbønder, der supplerede landbrugets indkomster med lidt trækulssvidning.

I begyndelsen var der træ nok at tage af – fx blev store dele af Grib skov fældet for at give kul til København og give ny landbrugsjord – det blev solgt på det der nu (og dengang) hed Kultorvet – og hvor der ved de seneste udgravninger blev fundet mange rester af trækul.

Da jeg var dreng nord for København gik jeg hver dag på vej til skole ad Kulsviervej – om der også har fundet kulssvidning sted i det der i dag hedder RAvnholm skov og Geels skov ved jeg dog ikke (og har ikke kunnet finde noget om det). Kulsviervej endte i øvrigt ved Runde Bakke, hvor der ifølge historien har været galgebakke !

Der er i historien en spændende beretning fra Nordsjælland om egnen omkring Æbelholt kloster. Abbeden på klostret vidste, at der i Ardennerne var folk, der var dygtige til skovrydning og til svidning af kul. Der var et stort behov for kul dels til industrien og dels til hjemmene, hvor det var en vigtig energikilde. Ved Æbelholt anlagdes en landsby der til ære for Paven fik navnet Aleksandertorp. De lokale kunne dog ikke finde ud af det fremmede navn og kaldte i stedet landsbyen ”Alle synderes torp” fordi det var de bandlyste, der boede der. Landsbyen overlevede og hedder i dag Alsønderup.

I historierne om kulsvierne kan man også læse :

”Kulsvierne har noget af franskmændenes lette sind og livlige blod – de er

<p>Tidl. folketingsmedlem, socialrådgiver, Hanne Reintoft</p>	<p><i>lettere at opildne men de er til gengæld ikke særlig udholdende. I krigene udviste de stort mod og var i det hele fortrinlige soldater. Til et rask indhug og i en hidsig kamp kan ingen overgå kulsvierne, men den langvarige og sejge modstand stemmer ikke overens med deres iltre karakter.”</i></p>
<p>Tidl. folketingskandidat Gina Øbakke,</p>	<p>Gad vide om det også præger nutidens kulsvierlaug ? – eller om vi har bevæget os langt væk fra fortidens sorte folk fra de store skove.</p>
<p>Generalløjnant, Kjeld Hillingsø</p>	<p>Der går talrige historier om kulsviernes letfærdige omgang med landets love og regler. Når der ikke var mere træ at finde i Grib skov kunne man da finde lidt at stjæle i Dyrehaven under natlige togter med trillebøren og det skete vel også, at der røg et dyr med i læsset, når man skulle til København !! – jeg har en gang hørt det påstået, at de kager, der hedder Piroger, i virkeligheden er opfundet af finske kulsviere, der skjulte kødet fra krybskytteri ved at komme det i dej og bage dem i kulmilerne – så kunne skovejeren ikke finde noget kød, når han kom på inspektion i kulsvierlejren.</p>
<p>Turistchef, Lars Nielsen Køge Kommune</p>	<p>Ud fra det jeg har kunnet læse om kulsvidningen, så er det ikke noget let job – milen skal passes så alt går rigtigt til medens den brænder og svider træet til trækul. Et sted læste jeg følgende om de sidste efterkommere af kulsvierne :</p>
<p>Museumsdirektør, Keld Møller Hansen Vordingborgmuseerne</p>	<p>”Brede karle med klumpede næser og tykke kinder. Lade at se til men raske i bevægelserne. Mænd med et sprog og en råhed der forfærder.-De sidste dråber af de vilde tatere, de forfløjne spanioleres blod flyder dem endnu i årerne. De har glemte de var sydlændinge, Deres mørke lød stammer ikke fra milerne. Den stammer fra de spanske sletter.”</p>
<p>Borgmester, Bernd Dikau, Lohmen, Tyskland.</p>	<p>og senere står der :</p>
<p>Borgmester, Anders Pettersson, Osby Kommun.</p>	<p><i>”Helvedes ild og røg må være en sand vederkvægelse ved siden af den røg, der ligger i sådan en grav, når det regner og røgen slår ned . Øjnene løber i vand, tårerne styrter ned ad kinderne, maven slår kolbøtter af den megen røg. I den kolde nat sidder kulsvierne med ryggen mod de varme kul og fortæller de gamle sagn.”</i></p>
<p>Viceborgmester, Erland Nilsson, Osby Kommun.</p>	<p>Sagnet passer nok, når de siger, at kulsvierne var nogle vilde karle. De bliver det. Deres koner ser de ikke. Dag og nat går de om milerne. Kulsviertroen siger, at milerne drager menneskene og jager de onde ånder. De tror der er ånder til. Ja kulsviertroen lever endnu – ”</p>
<p>Kultur- og fritidschef, Tommy Johansson, Osby Kommun.</p>	<p>Hvor meget af den gamle historie passer på dagens kulsviere ?? - er det ren nostalgi, når vi nu ser, at der mange steder i Europa opstår kulsvierlaug, der bruger de gamle teknikker – og kan sælge godt trækul og træbjærevæske til fornemme kokke og andre der har gang i Webergrillen på de lune sommeraftener eller vil beskytte båden eller huset med et naturprodukt.</p>
<p>Formand for Föreningen Snappheland, Hans Gardelid, Osby.</p>	<p>Er det en form for loge, hvor man hygger sig med håndværket og bruger kulsvidningen som en god undskyldning for at mødes med vennerne og dyrke kammeratskabet – og hvor man skal godkendes for at blive medlem ? – jeg kommer i den forbindelse til at tænke på komikeren Groucho Marx der har</p>
<p>Tidl. ordförande i Föreningen för Snapphelandet, Marco van Brink, Osby.</p>	
<p>Formand for Hembygdsföreningen, Erik Ralsgård, Osby</p>	

udtalt : ”En forening, der vil acceptere mig som medlem, ønsker jeg ikke at blive medlem af”.

For at kunne blive medlem i kulsvierlauget her i Eskilstrup, skal man iflg. vedtægterne godkendes af et eksisterende medlem. ”Det er vigtigt for os, at alle kan tale og ikke mindst grine sammen. Praktiske medlemmer foretrækkes.” Alle medlemmer har et ansvarsområde i laugets arbejde mod årets højdepunkt : Kulsvierfestivalen.

*Jens Hallqvist åbner
Festivalen.*

JB foto.

Historisk set, er der ingen tvivl om, at det er Nordsjælland der har været hovedområdet for dansk trækulsbrænding, men det er glædeligt, at vi her på sydsjælland også kan være med – og jeg vil hermed med stor glæde og vis portion ærefrygt erklære årets Kulsvierfestival for åbnet – og ønsker alle to gode dage i selskab med vor tids kulsviere og alle andre gæster på Festivalen. Sidste år udbragte kongen et trefoldigt leve for Kulsvierfestivalen – det synes jeg også vi bør gøre i år:

Hurra –hurra-hurra...

Jens Hallqvist

Lad os forvirre begreberne...

Svend Gønge levede jo i en spændende tid, der med et generelt begreb kaldes barok. Det var en tid, hvor renaissancens massive dragter af tung brokade og stive former afløstes af blødere former og andre stoffer. Her brugtes fløjel og knitrende silkestoffer; store kraver med kunstfærdige kniplinger; og fejende fjerbuske i hattene. Folk var fascineret af det stærke og dramatisk overdådige Barokmoden blomstrede fra 1620 til 1715. En barokkjole er kendetegnet af overdrevent forbrug af stof, svulmende skorter og mange udsmykninger i form af perler, ædle stene, broderi, bånd, brocher og kniplinger. Kjolerne var udringede, og kniplinger skulle dække, men ikke skjule. Herrens jakke (kaldet kjol) havde påsyede

lommer og dybe læg. Ved kjolens revers og ærmer brusede kniplingerne.

Men gøngernes dragter havde slet ikke ændret sig meget - næsten helt tilbage fra den sene middelalder, hvor mandsdragten bestod af knæbukser og simple skjorter, mens kvinderne - som altid - havde ankellange skørter med den naturfarvede særk under et løst kjoleliv.

I Danmark sluttede middelalderen med Reformationen i 1536, hvorefter renaissancen begyndte. Generelt for Europa dækkede renaissancen perioden 1500-1600, så Christian IV blev født i den sidste del af perioden, i 1577. Danmark var også lidt bagefter med at komme fra renaissance til barok, for her sluttede den først omkring 1620, hvor Svend Gønge var en knægt på 10 år.

Det kan være svært at definere, hvornår barokken egentlig befandt sig som tidsperiode, for den kom til forskellige lande til forskellig tid .... og arkitekturen er noget helt for sig, for her varede renaissancen helt frem til 1730, hvilket kan forvirre begrebet for mange.

Barokken blomstrede i sine overdådige og svulmende former i omkring 100 år frem til 1730, hvor den blev afløst af den elegante rokoko, der måske bedst kendes fra de enorme skørter og ligeså enorme frisurer, som den franske Dronning Marie Antoinette er så kendt for .... udover at hun og hendes mand Louis XVI blev henrettede under den franske revolution.

Så med hensyn til vores tidsperiode er den slet ikke renaissance, som mange måske tror, men derimod barok.

Regitze Kruse
Medlem af FSG

Tegning af barok dragt.

Cederborg Sällskapet

- en af Foreningen Svend Gønges venner

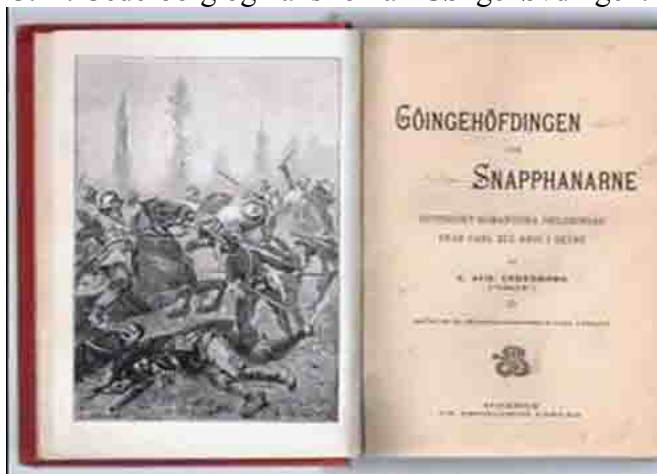
Foreningen Svend Gønge har i nu et par år haft et glimrende samarbejde med Cederborg Sällskapet, som har sin base i Skåne. Selskabet udbreder kendskabet til forfatteren C. A. Cederborg, som blandt andet har skrevet romanen Gøngenhøvdingen – ikke at forveksle med Carit Etlars af samme titel.

Samarbejdet begyndte, da Cederborg Sällskapet på grund af snaphanehistorien blev interesseret i at følge de danske snaphanespor og besøgte Lundby i maj 2010, hvor de fik en tur i Gøngenhøvdingens fodspor på Sydsjælland og hørte om den også i Skåne berømte snaphanes danske historie.

Siden har vi holdt kontakten ved lige, og Foreningen Svend Gønge har blandt andet deltaget i

selskabets generalforsamling i Broby.

På den baggrund har vi bedt Cederborg Sällskapetets sekretær K. G. Jonsson præsentere selskabet, forfatteren C. A. Cederborg og hans roman Gøngehøvdingen.

Cederborg Sällskapet

Tidligt i år 2000 mødtes en gruppe personer, som på forskellig vis havde tilknytning til forfatteren C. Aug. Cederborg. I lokalaviser havde to unge reportere flere år tidligere lavet en reportageserie og senere holdt foredrag om Cederborg. De havde vandret i Cederborgs fodspor og besøgt steder med tilknytning til ham. De havde tillige researchet i hans historie og lavet interveivs.

En af reporterne arbejdede på Universitetsbiblioteket i Lund, hvor han ved et tilfælde havde fundet en hidtil ukendt kasse med Cederborgs efterladte skrifter, og det gav ham blod på tanden. Interessen og forskningen samt de meget populære foredrag førte til udgivelse af bogen ”C. Aug. Cederborg Snapphanetidens forfatter”, skrevet af Lars Fernebring og Mac Robertson, udgivet på Forlaget Vekerum i 1993.

Reportageserien, bogen og foredragene førte til, at der i Gøngeområdet opstod en fornyet interesse for Cederborgs forfatterskab, og det resulterede så i det ovenfor nævnte møde, hvor Cederborg-entusiaster mødtes. Mødet førte til stiftelsen af Gøngeområdets første litterære selskab Cederborg Sällskapet. Snart fulgte et møde, hvor der blev valgt en bestyrelse, som for en stor dels vedkommende fortsat udgør bestyrelsen i selskabet.

Man formulerede en målsætning for selskabet, som kort sagt er ”at arbejde for at fremme interessen for C. Aug. Cederborgs forfatterskab og for historiefortælling i almindelighed”. Man besluttede også, at der skal være visse årlige aktiviteter. Disse er hidtil gennemført med stadigt fornyet indhold.

Selskabets årlige aktiviteter er følgende:

Årsmøde i marts med efterfølgende foredrag, fortrinsvis om et historisk emne og fællesspisning.

Et møde i april på verdensbogdagen med gæsteforelæser.

Busudflugt i maj til interessante besøgsmaal, helst med historisk tilknytning. Fællesspisning.

Udflugt i september til besøgsmaal med tilknytning til C. A. Cederborg eller i øvrigt interessante steder.

Fortælleaften med foredragsholder, fortrinsvis historiske emner.

Udgivelse af et årsskrift, der blandt andet indeholder referat af aktiviteter, offentliggørelse af Cederborgs tidligere ikke-udgivne ”Tänkebok” og tidligere ikke udgivne skrifter af Cederborg, samt reportager fra de steder, som Cederborg har beskrevet.

Under udflugterne sørger vi for en udførlig information om besøgsmalet, først og fremmest af lokale guider, men også af selskabets egne medlemmer.

Cederborg Sällskapet har for tiden 115 medlemmer og ved sammenkomsterne er der fin tilslutning og en god stemning. Både vores foredrag og udflugter er meget populære. Blandt

andet foretog vi en meget populær busudflugt til Lundby for at gå i Gøngelhøvdingen Svend Poulsens fodspor sammen med Foreningen Svend Gønges formand Peter Sten. Vi fik i Lundby en enestående modtagelse, og vi taler stadig om den udflugt. Vi blev også indbudt til at deltage i festen i Lundby i anledning af Gøngelhøvdingens 400 års fødselsdag. Senere har vores medlemmer mødt medlemmer af Foreningen Svend Gønge, når de i deres flotte 1600-talsdragter har kastet glans over arrangementer i Gøngområdet. Vi håber, at I kommer igen! Vi indbyder vores danske venner til at blive medlemmer af Cederborg Sällskapet og til at deltage i vores aktiviteter. Medlemskabet koster 120 sv. kroner for første medlem af en husstand og 60 kroner for følgende.

Kontaktpersoner i selskabet er:

Formand: Marcus Frennemark marcus.frennemark@lrfmedia.se

Sekretær: Karl Göran Jonsson kg.jonsson@telia.com

Kasserer: Ingvar Jagestad ingvar.jagestad@teles.se

Med de bedste hilsener

K. G. Jonsson

Sekretær Cederborg Sällskapet

Samarbejdsaftale mellem Foreningen Svend Gønge og Cederborg Sällskapet

Foreningen Svend Gønge og Cederborg Sällskapet i Skåne har indgået en samarbejdsaftale, som indebærer, at medlemmer af Foreningen Svend Gønge bliver inviteret med til alle Cederborg Sällskapets arrangementer. Til gengæld får alle medlemmer af Cederborg Sällskapet med e-mail tilsendt Foreningen Svend Gønges nyhedsbrev, hver gang det udkommer.

Cederborg Sällskapet i Skåne er en af Foreningen Svend Gønges mange venner i Skåne.

Cederborg Sällskapet har netop udsendt sit program for 2012, og blandt de mange spændende arrangementer, de byder på, er blandt andet en aften, hvor Magnus Augustsson fortæller om sit arbejde med fotobogen Sydsjælland – i Gøngelhøvdingens Fodspor.

Cederborg Sällskapet er en litterær forening, der arbejder for at udbrede kendskabet til digteren C. A. Cederborg, som i 1800-tallet skrev en lang række romaner, heriblandt mange om snaphanetiden, og han har blandt andet skrevet romanen ”Göingehövdingen”, ikke at forveksle med Carit Etlars ”Gøngelhøvdingen”!

Cederborg Sällskapet afholder hvert år en række arrangementer, blandt andet en forårs- og en efterårsudflugt. For to år siden gik forårsudflugten til Lundby, hvor selskabets medlemmer havde en efter deres eget udsagn pragtfuld dag, som dannede grundlaget for fortsat kontakt og samarbejde mellem Cederborg Sällskapet og Foreningen Svend Gønge. Cederborg Sällskapet var repræsenteret ved vores store fest for Svend Poulsen på Svend Gønge-skolen i Lundby, og her overrakte Sällskapets sekretær K.G. Jonsson os en flot gave, nemlig et eksemplar af C. A. Cederborgs roman Göingehövdingen.

Cederborg Sällskapet har udsendt sit aktivitetsprogram for 2012, og jeg vil kort omtale de arrangementer, som finder sted. Vi har nemlig en aftale med Cederborg Sällskapet om, at vores medlemmer er velkomne på deres udflugter og foredragsaftener.

I øvrigt præsenterer Cederborg Sällskapets sekretær K. G. Jonsson selskabet, Cederborg og hans roman Gøngelhøvdingen på de kommende sider.

Cederborg Sällskapets arrangementer i 2012

Onsdag den 8. august kl. 18 er der besøg på Hässleholm Museum med en guidet rundvisning af Arne Tyrberg, formand for Hässleholm Museum og medlem af Cederborg Sällskapet. Det koster 20 kroner til fælleskaffe at deltage.

Søndag den 16. september er der efterårsudflugt til Broby Hembygdspark. Med personlig guide. Her tager man selv kaffe med. Tidspunkt oplyses senere.

Onsdag den 7. november kommer Magnus Augustsson fra Glimåkra til Bjärnum Museum og fortæller og viser lysbilleder om sit arbejde med fotobogen ”Sydsjælland i Gøngehøvdingens Fodspor”. Tidspunkt oplyses senere.

I sit omfattende program opfordrer Cederborg Sällskapet i øvrigt sine medlemmer af komme til Gøngemarked i Lundby den 18.-19. august fra kl. 10-17.

Skulle du være i tvivl om, hvordan du tilmelder dig nogle af disse arrangementer, er du velkommen til at henvende dig til undertegnede.

Peter Sten

sten@post7.tele.dk

tlf. +45 6130 1004

Hvem var C. A. Cederborg?

75 årig C. Aug. Cederborg

C. Aug. Cederborg, avismand og romanforfatter blev født den 9. april 1849 i Gryt sogn i Kristianstads len. Han døde den 3. februar 1933 i Saltsjöbaden i Stockholms len.

Efter skoletiden i Lund og Kristianstad var Cederborg landmand i Høkaröd uden for Kristianstad fra 1869-83. Han var tillige medejer og medarbejder på avisen ”Skånes Allehanda” 1883-88 samt redaktør og udgiver af avisen frem til 1893. Den blev da opslugt af ”Helsinborgs-posten Skåne-Halland”, hvor Cederborg var medarbejder fra 1893-95 og i Svenska Dagbladet fra 1898-1900 samt områderedaktør i Stockholm for Allers FamilieJournal fra 1899-1905. Han deltog i stiftelsen af ”Sydsvenska Tidningsmannaföreningen”, hvor han var formand frem til 1898.

Efter 1905, efter at han var flyttet til Stockholm, viede Cederborg helt sit liv til forfatterskabet. Han er især kendt for et stort antal historiske romaner, ofte publiceret som føljetoner i flere forskellige aviser og senere udkommet i bormform.

Hans romaner er kendetegnet ved en livlig handling, frisk fortælleglæde og stor historisk viden. Han har vundet stor popularitet, fordi hans romaner bygger på grundige forstudier af

historiske og geografiske forhold.

Generelt for Cederborgs forfatterskab er, at han havde en stor historisk fond af viden og vidste meget om de skånske krige og Sveriges historie. Via sin historiske viden kunne han placere historiske personer og begivenheder i det rigtige miljø og i den rette tid, og i det univers vævede han så fiktive personer og begivenheder, som derved forekom troværdige, og i flere tilfælde var de historisk korrekte.

Motiverne til at hans bøger er ofte hentet fra snaphanefejderne især i 1670'erne og middelalderhistorien fra hans hjemegn.

Den første bog han udgav, Bläckhornsgrums, kom allerede i 1896 og den første historiske roman, Göingehövdingen och snapphanarne, udkom i 1899.

Derefter fulgte i rask tempo et stort antal historiske romaner, tre kriminalromaner og en indianerbog med skrildringer fra Nya Sverige. I alt skrev Cederborg omkring 40 romaner. Man kan uden overdrivelse sige, at Cederborg gennem sit forfatterskab har øget befolkningens interesse for svensk historie. Cederborg var utroligt populær og hans bøger solgtes i meget store oplag.

Næsten 80 år efter sin død er der stadig stor interesse for Cederborgs forfatterskab, og mange samler på hans bøger. Desværre nød Cederborg ikke anseelse i de litterære saloner, og derfor har han ikke fået den plads i den svenske litteraturhistorie, som han fortjener.

I år 2000 stiftedes i Cederborgs hjemby det første litterære selskab i Gøngeområdet, Cederborg Sällskapet, som gennem udflugter og foredrag virker for at øge interessen for Cederborgs forfatterskab og for historiefortælling i al almindelighed.

PSH

Gøngenhövdingen og Snapphanerne

Illustreret udgave.

Forfatteren C. A. Cederborgs første litterære produktion var ”Bläckhornsgrums”, som udkom i 1896, da han arbejdede i Helsingborg som udgiver af Helsingborgs-Posten.

”Bläckhornsgrums” var skitser og humoresker, som Cederborg præsenterede under signaturen ”Håkan”. I causeriet flyder humoren og består af alt fra et dynamitattentat til smukke juleminder.

Tre år senere, 1899, udkom ”Göingehövdingen och Snapphanarne”, som var Cederborgs første historisk-romantiske roman. Den udkom på Fr. Skoglund's forlag i Stockholm med en snes

helsides-illustrationer af Alex. Langlet og er for øvrigt den eneste publikation af Cederborg, som er illustreret. Første oplag fulgtes af flere oplag, som ikke var illustrerede og var i et mere moderne sprog end den oprindelige udgave. Senere udgav Cederborg sammenlagt over 30 historisk-romantiske romaner.

Handlingen i Cederborgs ”Göingehövdingen och Snaphanarne” udspiller sig i året 1677 og i bogens indledning giver forfatteren en baggrund for de begivenheder, der udspiller sig i bogen. Forfatteren fortæller om den danske Christian den V's landstigning i Råå uden for Helsingborg den 29. Juni 1676 med den efterfølgende invasion i Skåne og Slaget ved Lund den 4. december 1676. I bogen fremtræder Gøngenhövdingen under navnet Svend Pålsson, som har fået fuldmagt af den danske Kong Christian til som øverstkommanderende at oprette friskyttekompagnier for at bidrage til tilbageerobringen af Skåne, som blev tabt ved freden i Roskilde i 1658. Sven Pålsson, også kaldet Gøngenhövdingen, arbejder i romanen for at samle og forene alle friskytter og snaphanegrupper for derefter at kunne bidrage til Skånes tilbagevenden til Danmark.

Svend Pålsson er besjælet af sin fædrelandskærlighed til Danmark og arbejder for at organisere friskytterne, som under ordnede forhold og uden tyverier og ødelæggelser skal virke for Danmarks interesser. I forskellige snaphanegrupper findes imidlertid kriminelle personer, som er flygtet for dom og retfærdighed og har gemt sig i skovene og derved tilsluttet sig snaphanerne. I romanen findes også Pus-Else, en sigøjner, som er snaphanehærens onde ånd og som laver kiv og strid blandt lederne og som til sidst ender Svend Pålssons liv.

Cederborg nævner i sin roman, at Pålsson blev født nær Skeinge i Verum Sogn og at forældrene var gårdbestyreren ved Skeinge hovedgård Pål Rasmussen og Karen Nilsdotter. Videre nævner forfatteren, at Svend Pålsson år 1677 besøger sin gamle mor i hendes simple husmandssted, som passes af datteren Gertrud, som siges at være i 50-årsalderen. Cederborg nævner også Svend Pålssons tidligere ophold i Lundby i Vordingborg Len i Danmark, hvor han i 1661 fik gården i fæste af den danske konge. Der henvises også til Carit Etlars roman Gøngenhövdingen.

Begivenhederne i romanen udspiller sig hovedsageligt i området omkring slottet Vanås uden for Broby.

Senere henlægges begivenhederne til sønen Immeln, hvor snaphanerne på den såkaldte Högon bygger et sværtindtageligt forsvarsanlæg, Immelsborg, under Gøngenhövdingens ledelse.

I et af de senere kapitler i bogen beskrives, hvordan Gøngenhövdingen snigmyrdes på øen Getön i sønen Immeln af Pus-Else, bistået af en vild snaphane, som hedder Røde Nisse. I romanen begravnes Gøngenhövdingen Svend Pålsson på Getön.

Cederborg skrev bogen under en nationalromantisk tid og i hans forfatterskab fremstår snaphanerne oftest som vilde og kriminelle personer, som er søgt til skovs, fordi de har begået diverse forbrydelser og for at undgå retfærdigheden. Givetvis fandtes der blandt snaphanerne også nogle, der kæmper Danmarks sag og tilbagevenden til den tid og det styre, som var før 1658. Gøngenhövdingen Svend Pålsson fremstår imidlertid som en ædel og fædrelandstro friskytteleder, som virker for en god sag og som gør alt for at skåne civilbefolkningen.

Cederborg selv blev født i nærheden af slottet Vanås og hørte sin barndom og ungdom mange eventyr og fortællinger netop fra snaphanetiden. De lå senere til grund for hans forfatterskab og i de romaner, som udspiller sig på hans hjemegn.

Sammen med historiske fakta omkring personer, årstal, steder og begivenheder vævede han siden eventyr og fortællinger sammen til en spændende handling.

Göingehöfdingen er en af Cederborgs mest læste og populære romaner, og det er interessant at sammenligne de to forfattere Etlars og Cederborgs gøngenhøvdinge, hvor såvel ligheder som uligheder findes. Hvad der er det historisk korrekte, må andre afgøre.
Cederborgs Göingehöfdingen er en roman og ikke et historisk dokument!

K. G. Jonsson

Links til billedarkiver

[Gøngemarked 2010](#) , [Gøngemarked 2010 - kostymer](#) , [Gøngefest 21.august 2010](#), [Debatdag 6.nov 2010](#)
[Gøngemarked 2011](#) , [Gønger på Bakkebølle Strand 140412](#), [Gønger til Kulsvier Festival i Eskilstrup](#)

Hold din næste fest i Medborgerhuset Lundby

Medborgerhuset Lundby er rammen om Foreningen Svend Gønges mange møder.

I Medborgerhuset Lundby kan du leje et fest- eller mødelokale for fra 500 kroner.

Vi har fleksibel udlejning, efter dine behov: **Krostuen: 500 kr., Stor og lille sal: 2500 kr.,**

Hele huset (stor og lille sal og krostuen) 3000 kr.

Priserne er uden rengøring og depositum på 1000 kr.

Med i lejen er adgang til køkken, service, udendørs terrasse og græsplæne,
udendørs grill og to petanquebaner. Ring og hør nærmere på tlf. **5133 3771**

Medborgerhuset Lundby

Banevej 4, 4750 Lundby - 50 meter fra Lundby Station

Hjemmeside: www.syvsogne.dk